

Til
Kommunal- og distriktsdepartementet

Oslo, 2023-02-09

Deres ref: 22/6868-1

Høring – NOU 2022:11 – Ditt personvern – vårt felles ansvar

Norsk Redaktørforening (NR) er en landsomfattende sammenslutning av redaktører i alle typer medier. Vi har for øyeblikket rundt 800 medlemmer. Ytringsfrihet, informasjonsfrihet og redaksjonell uavhengighet er blant våre viktigste arbeidsområder.

Vi viser til høringsbrev av 11. november 2022. Norsk Redaktørforening vil kommentere de delene av kommisjonens utredning som har betydning for ytringsfriheten, medienes arbeidsvilkår og kildevernet.

1. Innledning og overordnede problemstillinger

Innledningsvis i sin utredning skriver kommisjonen:

«Et godt personvern legger grunnlaget for ytringsfrihet, informasjonsfrihet og meningsdannelse. Personvern er med andre ord en forutsetning for et åpent samfunn og et velfungerende demokrati.»

Dette er vi helt enige i. Samtidig er det åpenbart at personvernet i en del sammenhenger må balanseres mot andre samfunnshensyn. Åpenhet og innsyn i samfunnsviktig virksomhet, politiske prosesser og forvaltning, vil noen ganger støte an mot den enkeltes rett til og legitime ønske om å beskytte sitt personlige og private liv.

Kommisjonen legger til grunn en forståelse av personvernet som «en tilstand» innenfor fem ulike «sfærer»:

- Psykisk sfære – individets selvfølelse og mentale tilstand.
- Kroppslig sfære – retten til å bestemme over egen kropp.
- Geografisk sfære – private områder hvor man kan ha en forventning om å få være i fred.
- Kommunikasjonssfære – en forventning om at man skal kunne kommunisere fortrolig.
- Opplysningssfære – bestemme hvem som skal ha tilgang til hvilke opplysninger om en selv.

Det sier seg selv at flere av disse hensynene vil kunne komme i konflikt med blant annet de frie mediers adgang til å samle, behandle og publisere opplysninger som er relevante for allmennheten å få innsyn i. Dette vil for så vidt gjelde både i forhold til verne at den geografiske sfære, kommunikasjonssfæren og opplysningssfæren. Klassiske konfliktlinjer er for eksempel forholdet mellom taushetsplikt og retten til innsyn i forvaltningens saksbehandling, mellom retten til eget bilde og retten til å publisere personbilder av allmenn interesse. Det kan også handle om forholdet mellom forbudet mot privatlivskrenkelser og publisering av opplysninger som selv om de er private er av offentlig interesse og det særlige unntaket fra personvernforordningen for lagring og behandling av personopplysninger til journalistiske formål.

Det er viktig at ikke personvernet, som demokratisk verdi, strekkes så langt at det skygger for andre demokratiske verdier, og at det blir brukt til å hindre legitim, journalistisk virksomhet og muligheten for å sette et kritisk søkelys på hvordan eksempelvis personer i maktstillinger utøver sin virksomhet og hvilke bindinger og relevante relasjoner de eventuelt måtte ha.

Samtidig er det sider ved personvernet som berører mediernes arbeidsvilkår på andre måter, og hvor mediene selv er interesserte i et sterkt personvern. Det gjelder særlig myndighetenes innsamling og overvåking av borgerne. Vi kommer tilbake til dette nedenfor, men minner bare om at den demokratiske hovedregel at i en liberal rettsstat er det borgerne som overvåker myndighetene og ikke omvendt.

I kapittel 5, hvor kommisjonen trekker opp en rekke personvernutfordringer som følge av den teknologiske utviklingen, ender man opp med fem konkrete anbefalinger. Vi vil særlig gi vår tilslutning til de tiltakene som handler om å sørge for skikkelig utredning og debatt ved innføring av inngripende teknologi, og ikke minst om det finnes mindre inngripende virkemidler for å løse det samme problemet.

2. Personvern og ytringsfrihet

Når det kommer til utfordringer for personvernet er vår største bekymring den mulige nedkjølede effekten innsamling av personopplysninger vil kunne ha på det offentlige ordskiftet og ytringsfriheten i sin alminnelighet, og truslene overvåking og inngripende innsamling av opplysninger vil ha på kildevernet i særdeleshet.

Samtidig som samfunnet, gjennom blant annet personvernet, skal sørge for å beskytte den enkeltes integritet, så har samfunnet også en forpliktelse på seg til å sørge for at borgerne kan holde seg orientert om viktige samfunnsspørsmål. Grunnlovens § 100 pålegger ikke bare samfunnet en *negativ* forpliktelse, i form av å unnlate å gripe inn overfor de som vil bruke ytringsfriheten. Paragrafen pålegger også samfunnet, det vil si staten, en *positiv* forpliktelse, på den måten at staten skal «legge til rette» for at borgerne kan holde seg informert og for at de skal kunne delta i samfunnsdebatten, basert på mest mulig kunnskap.

Ytringsfriheten, informasjonsfriheten, anonymitetsretten og kildevernet går her hånd i hånd. Den klassiske kjerne i ytringsfriheten vil dramatisk få redusert sin samfunnsmessige verdi, dersom den ikke kan støtte seg på informasjonsfriheten, anonymitetsretten og kildevernet.

Informasjonsfriheten griper rett inn i ytringsfrihetens begrunnelser, slik de er formulert i Grunnlovens § 100. For å kunne delta i samfunnsdebatten og utøve demokratiske rettigheter, må vi ha tilgang til informasjon og til andre menneskers meninger. Det er imidlertid en åpenhet som tar utgangspunkt i den offentlige sfæren og ikke i den private. Det er *allmenningen* vi snakker om.

Men også på allmenningen har vi som utgangspunkt en grunnlovsfestet *anonymitetsrett*. Det er ikke noe krav om at man må oppgi hvem man er for å ytre seg i det offentlige rom. For mange som har viktige historier å fortelle er dette en forutsetning for at de vil komme frem med sine opplysninger og sine opplevelser. En spesialversjon av anonymitetsretten finner vi i *kildevernet*, som er utformet som en rettighet for redaktører og journalister til å unnlate å oppgi identiteten til sine kilder dersom de blir spurt om det i forbindelse med rettslige prosesser.

Utfordringen i vår tid, en utfordring som løper parallelt med personvernet i sin alminnelighet, er at spørsmålet om vi kan være trygge på at disse rettighetene blir ivaretatt.

3. Kildevern og nedkjølende effekter

Medienes kildevern er bredt anerkjent som en helt vesentlig del av ytrings- og pressefriheten og et sentralt prinsipp i ethvert velfungerende demokrati. Dette er slått fast i utallige utredninger og rettslige kjennelser, både nasjonalt og internasjonalt.

Vi viser til Straffeprosesslovutvalgets utredning (NOU 2016:24), punkt 13.4.3, hvor det heter:

«Kildevernet er et uunnværlig verktøy i jakten på relevant informasjon; det er grunn til å tro at opplysninger i mange tilfeller ikke vil bli lagt frem for pressen dersom kildene ikke kan være sikre på at deres identitet blir holdt hemmelig for offentligheten, arbeidsgivere mv. Begrunnelsen for å ha et kildevern er således forankret i det samfunnsmessige og demokratiske behovet for fri debatt og meningsdannelse.»

Vi mener utvalget her har gitt en svært presis beskrivelse av kildevernets funksjon og betydning. Ikke minst har utvalget understreket det avgjørende kriterium at kildene må være *sikre* på at deres identitet blir holdt hemmelig.

Videre viser vi til Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat til nye kildevernregler i straffeprosessloven og tvisteloven (Snr 18/4856), hvor det blant annet heter:

«Et sterkt vern for pressens kilder er av vesentlig betydning i et samfunn som bygger på demokrati og ytringsfrihet, og er en nødvendig forutsetning for en kritisk og samfunnsengasjert presse. Kildevernet bidrar til at kritikkverdige forhold bringes frem i offentligheten, fordi dette kan skje uten risiko for den enkelte kilde. Et utilstrekkelig vern for kildene kan føre til at enkeltpersoner ikke våger å bringe frem opplysninger, f.eks. av frykt for represalier fra dem de kritikkverdige forholdene gjelder.»

Kildevernet – som anonymitetsretten – har ikke redaktører eller journalister som mål. *Anonymitetsretten* har samfunnet som mål. Det er erkjennelsen av det samfunnsnyttige i en anonymitetsrett som begrunner denne. *Kildevernet* har det enkelte menneske som mål. Det er kilden som trenger beskyttelse, ikke redaktører og journalister. Og fra et samfunnsnytteperspektiv er kildevernet altså nødvendig for å kunne oppfylle målet om å få frem viktig informasjon som ellers ikke ville komme frem.

De siste årene har kildevernet i Norge utviklet seg langs to ulike spor:

Kildevernets materielle innhold og kjerne er styrket gjennom flere høyesterettsavgjørelser. Det vises blant annet til Lekkasjesaken, Rt-2004-1400; Runesteinsaken, Rt-2010-1381; 22. juli-kildesaken, Rt-2013-1290; og Rolfsensaken, Rt-2015-1286. Dette har sin bakgrunn i at de norske kildevernbestemmelsene må tolkes innskrenkende for å være i tråd med Den europeiske menneskerettskonvensjons (EMK) artikkel 10 om ytringsfrihet.

Vi minner også om at Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) nylig har publisert en gjennomgang av sine egne avgjørelser vedrørende kildevern¹. Samtlige 15 avgjørelser som inngår i samlingen endte med at det ble konkludert med brudd på kildevernet, i strid med artikkel 10 i Den europeiske menneskerettskonvensjonen. Det viser, slik vi ser det, at kildevernet står svært sterkt også i internasjonal rett. Vi vil her særlig vise til Goodwin-saken², Big Brother Watch-saken³ og Sanoma Utgivers-saken⁴.

Parallelt med en utvikling hvor kildevernet, i sin materielle kjerne, altså er klart styrket, blir det samme kildevernet utsatt for et stadig sterkere press. Dette presset gjelder ikke kildevernet spesielt, men personvernet i et bredere perspektiv. Det skjer dels gjennom en teknologisk utvikling som – uavhengig av lovgivning og rettslige rammer – gjør det stadig vanskeligere for journalistiske medier rent faktisk og praktisk å gi kildene et sterkt og reelt vern. Dels skjer det gjennom lovgivning som i stadig større grad åpner for at myndighetene, på ulike premisser, kan ta i bruk metoder som gjør det mulig å utøve kommunikasjonskontroll og annen form for overvåking. Omfanget av denne typen lovgivning har økt voldsomt de siste 15 årene, primært begrunnet i behovet for effektive overvåkings- og etterforskningsmetoder med sikte på å forebygge og forhindre terrorangrep og annen alvorlig kriminalitet.

Vi anerkjenner selvsagt samfunnets behov for å «*trygge Norges suverenitet, territorielle integritet, demokratiske styreform og andre nasjonale sikkerhetsinteresser, herunder forebygge, avdekke og motvirke utenlandske trusler mot Norge og norske interesser*». Samtidig mener vi at dette er forhold som ikke må undergrave de demokratiske prinsipper som de samme metodene strengt tatt skal beskytte. Vi må ikke miste av syne den grunnleggende premissen at i en demokratisk rettsstat er det borgerne som overvåker myndighetene – ikke omvendt. I dagens samfunn har stadig flere innbyggere, med rette, en følelse av dette sentrale demokratiske prinsippet er snudd på hodet.

¹ https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Journalistic_sources_ENG.pdf

² <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22dmdocnumber%22:%5B%22695851%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-57974%22%5D%7D>

³ <http://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-6187848-8026299>

⁴ <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng-press/pages/search.aspx?i=003-3257807-3631969>

At dette vil ha en avkjølende effekt på publikums deltakelse i deler av samfunnslivet, mener vi er hevet over tvil. Det finnes en rekke studier som dokumenterer og underbygger den forståelsen. Vi vil særlig fremheve en av konklusjonene i Fritt Ords rapport «Status for ytringsfriheten i Norge» fra 2014:

«Mens den publisistiske friheten er blitt styrket, og nå i liten grad utgjør noen skranke for ytringsfriheten, er informasjonsfriheten blitt sterkt svekket gjennom endringer i retten til overvåkning av norske borgeres kommunikasjon. En mulig konsekvens av denne utviklingen er at pressens adgang til ulike former for informasjon svekkes, siden kilder vil vegre seg for å uttale seg, og at individer blir mer forsiktige med å ytre seg gjennom sosiale medier og i andre fora som registreres digitalt – en såkalt nedkjølingseffekt. Denne utviklingen gir oss en sterk påminnelse om at jussen i stor grad kan påvirke normer og adferd i bred forstand. Utviklingen minner oss også om en annen type spenning mellom frihet og regulering som ligger i digitaliseringen enn den vi for øvrig har diskutert i denne rapporten. På den ene siden gir digitaliseringen økt mulighet og frihet til ytring for individene. På den andre siden øker mulighetene for kontroll og overvåkning, både fra statlige og private aktører.»

Vi viser også til Datatilsynets redegjørelse i forbindelse med høringen knyttet til endringer i etterretningstjenesteloven i 2022.⁵

4. Ytringsfrihet og kildevernet i kommisjonens utredning

Personvernkommisjonen nevner kildevernet tre steder i sin rapport: to ganger i forbindelse med spørsmål om såkalt tilrettelagt innhenting, nettopp i forbindelse med endringer i etterretningstjenesteloven. Tilrettelagt innhenting, tidligere omtalt som «digitalt grenseforsvar»,

Kommisjonen peker, i faktaboks 3.1, på det faktum at «Flere høringsorganer, inkludert Amnesty International, Datatilsynet, Norges Institusjon for Menneskerettigheter, Norsk Presseforbund og Redaktørforeningen har påpekt at tilrettelagt innhenting vil kunne ha alvorlige nedkjølingseffekter, som kan utfordre blant annet ytringsfriheten, kildevernet og konfidensialiteten mellom advokat og klient.»

⁵ <file:///C:/Users/ArneJensen/Downloads/H%C3%B8ringssvar%20-%20Datatilsynet%20-%20Forslag%20til%20endringer%20i%20etterretningstjenesteloven.pdf>

Kommisjonen selv beskriver utfordringen for kildevernet slik, under punkt 3.3.2.1:

«I et digitalisert samfunn hvor opplysninger samles inn om nesten alt man foretar seg, risikerer man en overhengende nedkjølingseffekt. Dersom søkemotoren følger med på hva du søker på, kan det for eksempel hende du avstår fra å finne informasjon om en potensielt pinlig sykdom, eller om mulig kontroversielle temaer. Dersom myndigheter har for vide fullmakter til å samle inn personopplysninger, kan det ha alvorlige konsekvenser for blant annet journalistikk, kildevern og i ytterste konsekvens for ytringsfriheten.»

Det mener vi er en god beskrivelse.

Det tredje punktet hvor kildevernet er nevnt spesielt er punkt 7.4.1 i forbindelse med utfordringer på justissektoren og plikten for tilbydere til å lagre ip-adresser. Kommisjonen skriver her:

«I 2021 sendte Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet på høring et forslag om endringer i ekomloven. Forslaget innebar å innføre plikt for tilbydere av ekomtjenester til å lagre IP-adresser, med formål om at politiet kan få tilgang som ledd i bekjempelsen av alvorlig kriminalitet. Forslaget ble blant annet kritisert av Abelia og Datatilsynet for å ikke gjøre en helhetsvurdering av personvernkonsekvenser i sammenheng med andre inngripende lovendringer. Forslaget ble også kritisert av blant annet Advokatforeningen, Den Internasjonale Juristkommisjon, Norsk Journalistlag og Tekna for å ikke tilstrekkelig vurdere proporsjonaliteten av inngrep opp mot personvern, ytringsfrihet og kildevern. Datatilsynet bemerket også at departementene ikke hadde rådført seg med tilsynet før forslaget ble lagt fram.»

Dette er ikke det eneste lovforslaget som er fremmet de siste årene, og som vi mener åpenbart vil kunne påvirke publikums og potensielle kilders vilje til å ytre seg i det offentlige rom, eller på andre måter komme frem med sine meninger eller opplysninger. I flere tilfeller mener vi forsøkene på sette skranker for denne informasjonsinnhenting er alt for dårlig.

Kommisjonen beskriver dette utmerket i punkt 7.4.2.2:

«Selv om det foreligger nødvendighets- og forholdsmessighetsvurderinger før informasjon innhentes, kan selve muligheten politiet har til å bruke opplysninger innhentet på nett til etterforskningsformål ha nedkjølingseffekter i form av at personer legger bånd på hva de gjør og sier i frykt for at dette kan få negative konsekvenser. Dette kan forekomme selv om man ikke faktisk er under overvåkning. Antagelsen eller fornemmelsen av at noen følger med kan være nok til å utløse effekten. Det kan således oppstå nedkjølingseffekter ved at politiet benytter

opplysninger fra kommentarfelt eller sosiale medier. Det vil kunne være uheldig for ytringsfriheten dersom individer bevisst avstår fra å for eksempel ytre seg politisk i sosiale medier fordi de er bekymret for at ytringene kan tas ut av kontekst og/eller brukes på måter som i ytterste konsekvens kan få juridiske følger. Med nye, dynamiske metoder som stadig tas i bruk ved etterforskning av nettbasert kriminalitet, vil behovet for personvernkonsekvensvurderinger øke. Vurderingene bør brukes som et operativt verktøy i det daglige arbeidet med personvern for å samle flere miljøer og skape forståelse for ulike tiltak. I tillegg vil det kunne benyttes for å identifisere praktiske, risikoreduerende tiltak, som er tilpasset miljøet disse tiltakene iverksettes i.»

Da mener vi det blir for slapt når kommisjonens svar på en av disse utfordringene, faren for formålsutglidning, er å øke bevisstheten hos dem som skal håndtere informasjonen, slik det beskrives i punkt 7.4.2.4:

«Personvernkommissjonen mener ledelsen i politiet må ha høy bevissthet om faren for formålsutglidning og at risikoen for slik utglidning må reduseres gjennom etablering av organisatoriske og tekniske tiltak. Et viktig tiltak i denne sammenheng er å bygge en god personvernkultur. Dette er et lederansvar.»

Dette vil for det første ikke svare på de utfordringene som kommisjonen selv skisseres i punkt 7.4.2.2. Dessuten er det i seg selv svært skjøre mekanismer. Politiet sliter i dag med å følge loven der hvor det faktisk finnes et klart regelverk, for eksempel i forbindelse med gjennomføring av beslag av materiale fra redaksjoner i tråd med bestemmelsene i straffeprosessloven, bestemmelser som er ganske klare.

Vi mener derfor at det må kraftigere og tydeligere tiltak til for å demme opp for den utviklingen som setter både kildevernet og den alminnelige ytringsfriheten under press. Vi mener det vil kreve grep på ulike områder og ulike deler av de prosessene som gjerne leder frem til at personvernet utfordres.

- Vi mener det må legges inn som grunnleggende føring at konsekvensene for personvernet skal utredes i forbindelse med alle lovforslag som kan tenkes å utfordre disse prinsippene. Dette er i tråd med tilsvarende tanker som Ytringsfrihetskommisjonen har fremmet i sin utredning, med tanke på ytringsfriheten. Kommisjonen er inne på disse punktene både i sine anbefalinger under kapittel 5 og kapittel 7. Vi mener likevel ikke kommisjonen går langt nok.
- Utgangspunktet for all innsamling av kommunikasjonsdata og metadata bør være domstolgodkjenning og med tydelige kriterier for hva som skal til for at tillatelse skal gis, hvordan dataen skal behandles, hvor lenge de skal oppbevares, hvordan tilgang skal gis osv. I kapittel 7 sier kommisjonen at «*det bør vurderes om dagens domstolskontroll av politiets tiltak bør utvides til å omfatte flere tiltak enn i dag.*». Vi mener dette bør sies langt tydeligere.

- Kommisjonen foreslår å sette ned et utvalg for å utrede metodebruken i justissektoren. Det heter at «*Utvalget bør særlig vurdere personvernkonsekvenser av politiets metoder, særlig sett opp mot formålsprinsippet og proporsjonalitetsprinsippet.*» Vi støtter dette.
- Vi mener det må bli større åpenhet og tydeligere rapportering når det kommer til alle former for informasjonsinnsamling fra offentlige myndigheters side. Vi støtte derfor kommisjonens forslag om å utrede en utvidelse av Kommunikasjonskontrollutvalgets mandat

5. Ytringsfrihet og forholdet til GDPR

Kommisjonen omtaler personopplysningsloven og personvernforordningen i forbindelse med den rent faktuelle beskrivelsen av den rettslige regulering av personvernet. I den forbindelse nevner kommisjonen også kort at «*Enkelte bestemmelser i personvernforordningen gjelder nasjonale lovgivere, og fastsetter regler for når det skal eller kan gis nasjonale bestemmelser, og de nærmere krav til slike bestemmelser. Områdene ytringsfrihet, innsyn i offentlige saksdokumenter og personvern i arbeidstakerforhold er eksempler på områder med et visst nasjonalt handlingsrom. I kapittel 10 behandles nasjonalt handlingsrom nærmere.*»

Kommisjonen kommer imidlertid ikke nærmere tilbake til området *ytringsfrihet* i kapittel 10. Nå er ikke det nasjonale handlingsrommet så veldig stort. I forordningens artikkel 85, punkt 2 heter det at:

«Ved behandling som finner sted i journalistisk øyemed eller med henblikk på akademiske, kunstneriske eller litterære ytringer, skal medlemsstatene fastsette fritak eller unntak fra kapittel II (prinsipper), kapittel III (den registrertes rettigheter), kapittel IV (behandlingsansvarlig og databehandler), kapittel V (overføring av personopplysninger til tredjestater eller internasjonale organisasjoner), kapittel VI (uavhengige tilsynsmyndigheter), kapittel VII (samarbeid og ensartet anvendelse) og kapittel IX (særlige behandlingssituasjoner) dersom det er nødvendig for å bringe retten til vern av personopplysninger i samsvar med retten til ytrings- og informasjonsfrihet.»

For Norsk Redaktørforening, og for norske redaktørstyrte medier, er det helt avgjørende at vi også i fremtiden opprettholder et klart unntak fra de fleste bestemmelser i personvernforordningen og personopplysningsloven. I dag er dette regulert slik at hensynet til *ytringsfriheten* generelt er ivaretatt gjennom personopplysningslovens § 3, 1. ledd, som gir anvisning på en nødvendighetsvurdering ved «*behandling av personopplysninger for journalistiske formål eller med henblikk på akademiske, kunstneriske eller litterære ytringer*». For medier som er omfattet av medieansvarsloven, det vil i praksis si alle redaktørstyrte, journalistiske medier i Norge, er det ikke nødvendig å foreta en slik vurdering. Da vil det uansett bare være noen få av forordningens regler som slår inn.

Vi mener det, i forbindelse med kommisjonens arbeid, er viktig å fastslå at Norge vil holde seg på denne linjen og at dersom man skal jobbe for ytterligere harmonisering med EU/EØS-landene på personvernområdet, må passe på at de unntakene som fremgår av personopplysningslovens § 3 ikke svekkes.

Det opprinnelige forslaget til endring av § 3, i forbindelse med implementeringen av personvernforordningen, skilte ikke mellom journalistiske formål generelt og journalistisk arbeid innenfor medier omfattet av medieansvarsloven. Det var først etter en høringsrunde, med klare innspill fra medieorganisasjonenes side, at regjeringen endret forslaget, slik at dette ble tydeligere:

Det ble i høringsnotatet fremhevet at den foreslåtte lovendringen ikke var ment å medføre noen endring av rettstilstanden for medier med en sentral redaktørfunksjon og som er tilsluttet en pressefaglig selvdømmeordning. Høringen har vist at bestemmelsen som ble foreslått i høringsnotatet, ikke tydelig nok fremhevet at unntaksregelen skulle komme til anvendelse fullt ut for slike medier. Departementet ser at det vil være en fordel å presisere bestemmelsen på dette punktet. (Prp 158 L – 2020-2021, punkt 3.8.2)

Store deler av den frie journalistikken vil rammes og få langt vanskeligere arbeidsforhold dersom ikke dette unntaket opprettholdes og videreføres.

Et annet punkt som er viktig, men som heller ikke berøres i særlig grad i kommisjonens utredning er forholdet mellom personvernet og kjernen i *informasjonsfriheten*. Her er det nasjonale handlingsrommet litt annerledes utformet. Det heter i forordningens artikkel 86:

«Personopplysninger i offentlige dokumenter som en offentlig myndighet eller et offentlig eller privat organ er i besittelse av for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse, kan utleveres av myndigheten eller organet i samsvar med unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett som den offentlige myndigheten eller organet er underlagt, for å bringe allmennhetens rett til innsyn i offentlige dokumenter i samsvar med retten til vern av personopplysninger i henhold til denne forordning.»

Også dette er en helt avgjørende innramming av personvernbestemmelsene, sett opp mot ytrings- og informasjonsfriheten. Den innebærer at forordningen ikke kan brukes til å innskrenke nasjonal lovgivning som gir rett til innsyn. For norsk retts vedkommende vil det bety at verken personopplysningsloven eller personvernforordningen kan brukes som hjemmel for å innskrenke innsyn etter for eksempel offentleglova (dokumenter) eller kommuneloven (møter i folkevalgte organer).

Utfordringen har vært flere eksempler på at offentlige organer har henvist til GDPR, i den tro at dette ga grunnlag for å unnta ellers offentlige dokumenter fra innsyn.

I forbindelse med endringene i personopplysningsloven i 2019 gikk derfor blant andre medieorganisasjonene inn for å presisere i personopplysningsloven at loven ikke gir hjemmel for innskrenkninger i innsynsrettigheter etter andre lover. Departementet endte likevel opp med ikke å foreslå et slikt unntak.

6. Atferdsbasert markedsføring

Vi støtter kommisjonens mindretall, og mener det ikke er grunn til å utrede et mulig forbud mot atferdsbasert markedsføring. En rekke redaktørstyrte medier er i dag avhengige av å kunne anvende data fra brukerne, for å kunne tilby mest mulig relevant redaksjonelt innhold og annonser. Dette igjen er viktig for å kunne gi brukerne et best mulig tilbud, og dermed for å finansiere journalistisk innhold. Et generelt forbud vil ikke være proposjonalt sett opp mot formålet, og vil kunne ramme mange redaktørstyrte medier. Fra et samfunnsperspektiv må det betraktes som et alvorlig feilgrep å svekke de seriøse, redaktørstyrte mediens stilling, i en tid hvor vi alle kjemper mot desinformasjon og konspirasjonsteorier.

Vi mener det heller bør utredes hvordan målrettet annonsering kan gjøres på en forsvarlig måte. Allerede i dag tar de redaktørstyrte mediene ansvar i så måte. Kommisjonen adresserer dette i utredningens punkt 9.4.2, gjennom henvisning til Mediebedriftenes Landsforening (MBL) regler for atferdsbasert markedsføring. Når det gjelder gjennomgangen av medieøkonomien og de redaktørstyrte mediens dragkamp om annonsekroner med tech-giganter som ikke leverer noe journalistisk innhold overhodet, så viser vi til MBLs oversikt og deres høringsuttalelse.

for Norsk Redaktørforening

Reidun Kjelling Nybø (sign.)
generalsekretær

Arne Jensen (sign.)
seniorrådgiver